

IX JORNADA DE SALUT COMUNITÀRIA

Vic, 30 de gener de 2026 al Paranimf de la UVic-UCC

"TRANSFORMANT EL TERRITORI DES DE LA MIRADA INTERSECCIONAL"

DOLORS, REMEIS I CURES, A CÀRREC DE XÈ CANAL

Ajuntament de Vic

Vic,
ciutat a la
mesura humana

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

Institut Català de la Salut
Catalunya Central

CONSORCI
HOSPITALARI
DE VIC

Fundació Hospital
de la Santa Creu de Vic

ORGANITZA: COMISSIÓ DE TREBALL DE LA TAULA DE SALUT COMUNITÀRIA DE VIC

DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ

EIXART

Eixart és un programa del **Departament de Cultura** i del **Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya** per impulsar projectes artístics en centres d'atenció primària (CAP), basat en processos participatius i d'art contemporani, on prenen part els integrants de la comunitat sanitària (usuaris, familiars i professionals del centre sanitari) per afavorir la transferència de sabers entre el món cultural i el sanitari.

EIXART = Departament de Cultura + Departament de Salut
ACVIC Centre d'Arts Contemporànies + Centre d'Atenció Primària

Amposta	Lo Pati Centre d'Art Terres de l'Ebre
Lleida	Centre d'Art la Panera
Vic	ACVIC Centre d'Arts Contemporànies

ABS Amposta / CAP Amposta
ABS Lleida, 6 (Bordeta, Magraners)
ABS Vic Sud / CAP el Remei

DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ

EIXART

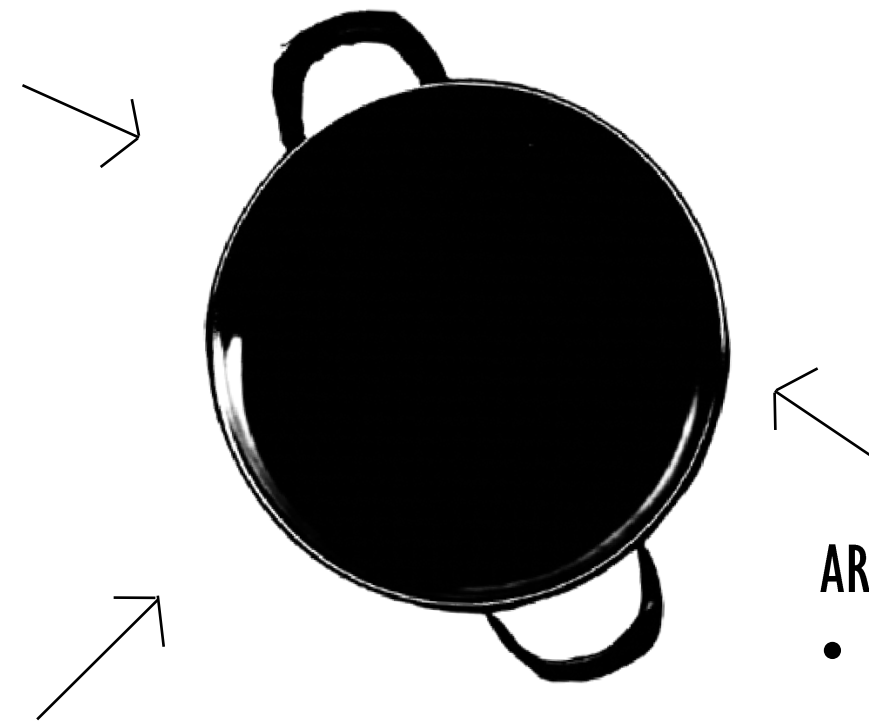
SALUT — Els CAPs

- Coneixement profund de les històries de vida de les persones que atenen
- Coneixement del seu entorn —família, barri i comunitat.
- identificar necessitats
- connectar la salut amb el context social i cultural de cada individu.

CULTURA - Els Centres d'Art Contemporani

- La seva estructura garanteix que el vincle salut-cultura es mantingui en el temps
- Acompanya els artistes amb el seu coneixement situat del territori.
- Funció social: impliquen la comunitat i col·lectius en processos de mediació.

ARTISTES

- Mediadors i catalitzadors d'aquest ecosistema.
- → proposen noves maneres d'habitar i d'estar
- generen espais de diàleg, dispositius de relació i experiències
- interactúen amb la dimensió simbòlica, emocional i comunitària de les persones.

DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ

DOLOR CRÒNIC

- Alta prevalença (19-30% a Europa)
- Predictor associat a discapacitat i problemes de salut mental
- Diabetis i depressió relacionades amb dolor crònic

RESEARCH ARTICLE

Impact of acculturation on oral health among immigrants and ethnic minorities: A systematic review

Rana Dehlan^{a,*}, Parvaneh Badri^a, Humam Saitaj^a, Maryam Amin^a
School of Dentistry, University of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada

PAIN[®]

Immigration background as a risk factor of chronic pain and high-impact chronic pain in children and adolescents living in Spain: differences as a function of age

Josep Roman-Juan^{a,b}, Elisabet Sánchez-Rodríguez^{a,b}, Ester Solé^{a,b}, Elena Castarlenas^{a,b}, Mark P. Jensen^c, Jordi Miró^{a,b,*}

+

INTERCULTURALITAT - MIGRACIÓ

BARRERES IDIOMÀTIQUES +
DIFICULTATS DE
COMUNICACIÓ + EIXOS
D'OPRESSIÓ AGUTS

► J Immigr Minor Health. 2010 Aug 1;13(2):194–201. doi: [10.1007/s10903-010-9371-3](https://doi.org/10.1007/s10903-010-9371-3)

Immigration, Acculturation and Chronic Back and Neck Problems Among Latino-Americans

Quynh Bui^{1,✉}, Mark Doescher¹, David Takeuchi², Vicky Taylor³

RHEUMATOLOGY

Systematic review and meta analysis

Socioeconomic status and occurrence of chronic pain: a meta-analysis

Jesús Prego-Domínguez¹, Zahra Khazaeipour², Narmeen Mallah^{1,3} and Bahi Takkouche^{1,3,4}

Rheumatology 2021;60:1091–1105
doi:10.1093/rheumatology/keaa758
Advance Access publication 4 December 2020

METODOLOGIA

FASES - CALENDARI

CRITERIS INCLUSIÓ

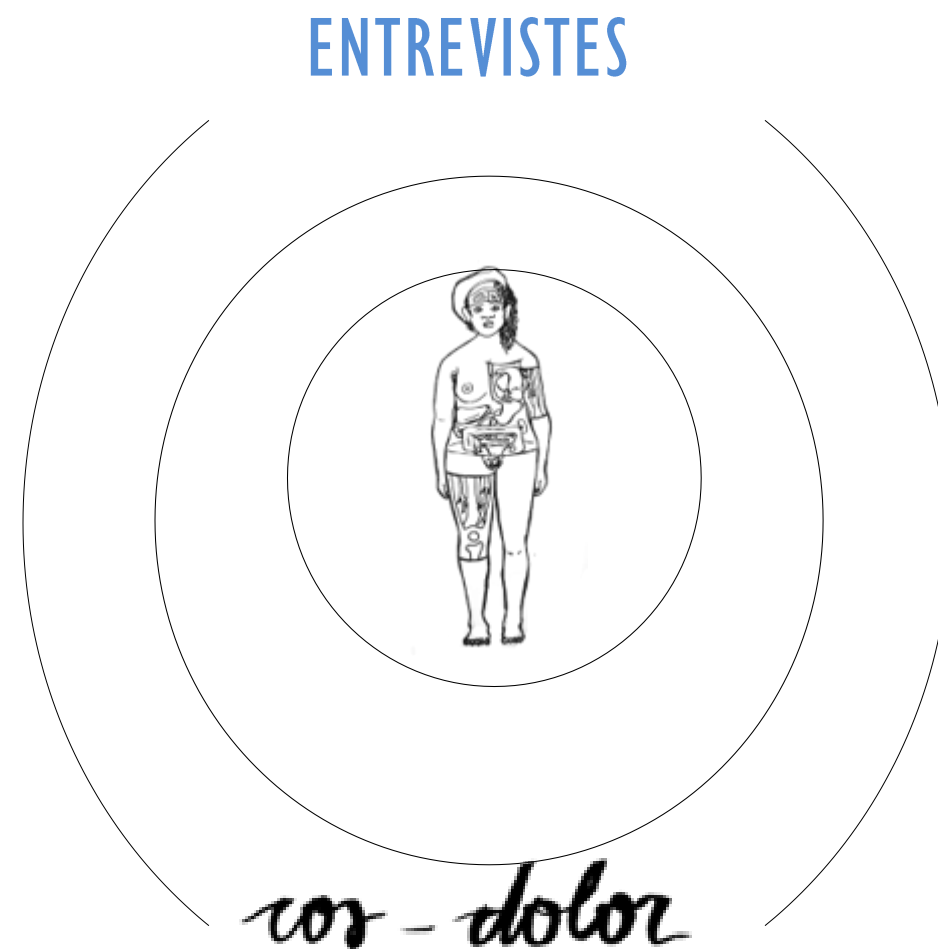
USUÀRIES

Origens:

- Marroc (2421)
- Ghana (2020)
- Índia (1506)

PROFESSIONALS SALUT

+

+

GRUP SALUT

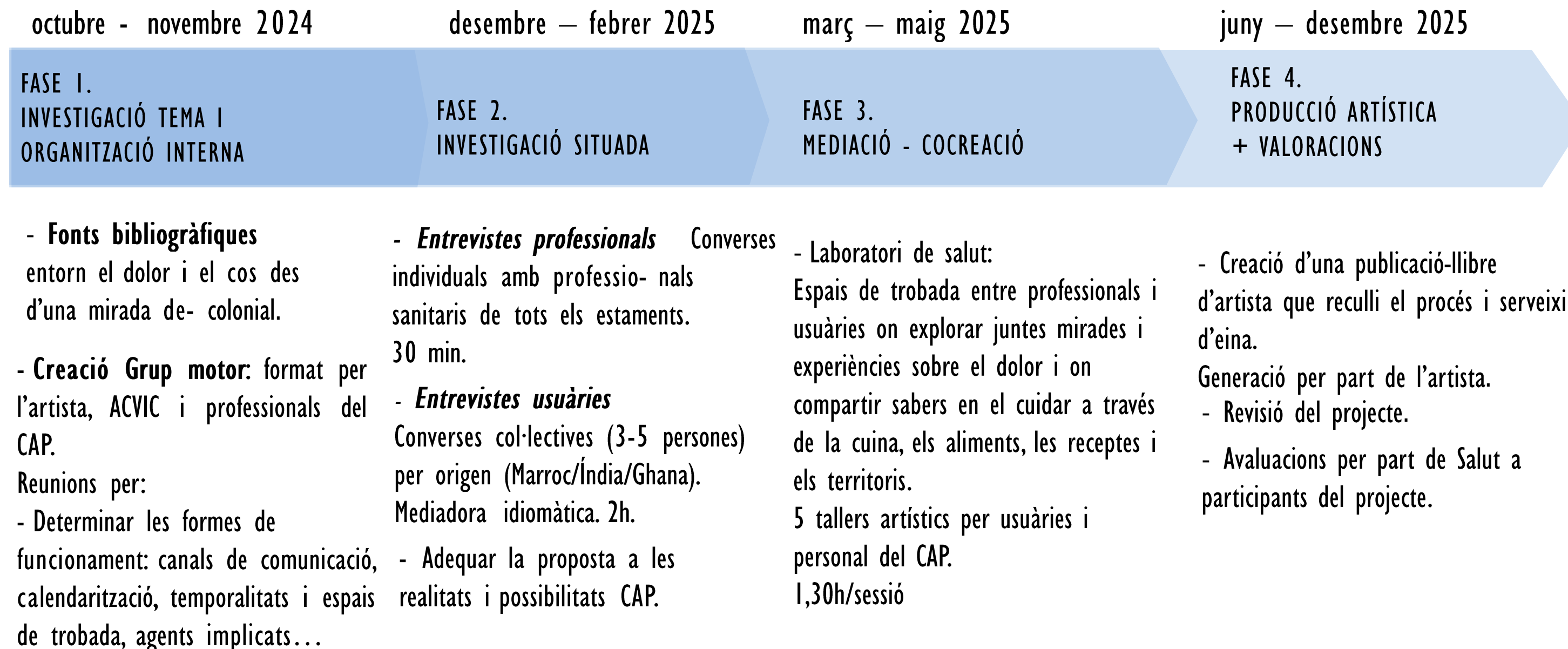
METODOLOGIES ARTÍSTIQUES
CUINA

cor - cures

METODOLOGIA

FASES - CALENDARI

METODOLOGIA

LA CUINA

- Com a principal espai de cures: sosté la vida pròpia i la dels altres.
- Com a lloc de saviesa ancestral curativa i relacional, territorial i autobiogràfica.
- Com a espai domèstic, quotidià, tradicionalment sostingut per dones.
- Dinàmiques de conservar, compartir, escoltar i transmetre.
- Relacions de confiança, de memòria i de pertinença, en preparar o provar un plat (trencament rol mèdico-pacient).
- El cos, l'estómac, la llengua i la intuïció esdevenen instruments d'auto i reconeixement (altres formes d'avaluació).
- Acció de reparació i resistència col·lectiva, qüestionant els relats dominants -els que situen uns sabers com a més "civilitzats" o "avançats" que d'altres— i a reconèixer la pluralitat de sistemes culturals i històrics.
- Espais de rearticulació de la pròpia memòria: "Una forma de negociació personal entre allò d'allà i allò d'aquí", *Las Jamaiconas*.

METODOLOGIA

LA CUINA

...l'he de comprar-li un
verit
De fil d'or entre teixit,
La lluna ja l'ha brodat,
Amb fil de plata i daurat,
Estretles tot el voltant,
Daurat amb un muntrestant.

जब मैं उस होती हूँ तो
मैं जाने सुन लेती हूँ
या मैं और मुझे अपना
कान में सुनी होती हूँ।

BOFROT - BUNYOLS

Passos

1. Fem una infusió de salvia, romaní i calèndula
2. Barregem la farina amb mel i l'aigua de la infusió i una mica de llev
3. Hi callem una mica de pressec i hi afegim llev
4. Es freguin en oli
5. Utilitzem el coriandre per decorar i servir

RESULTATS I CONCLUSIONS

DINAR COMUNITARI

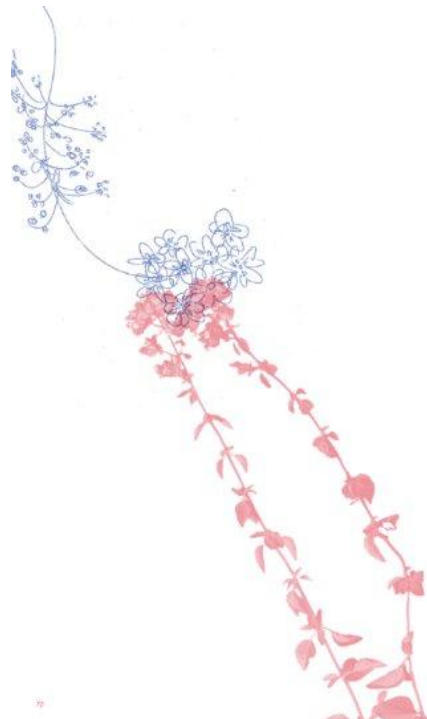
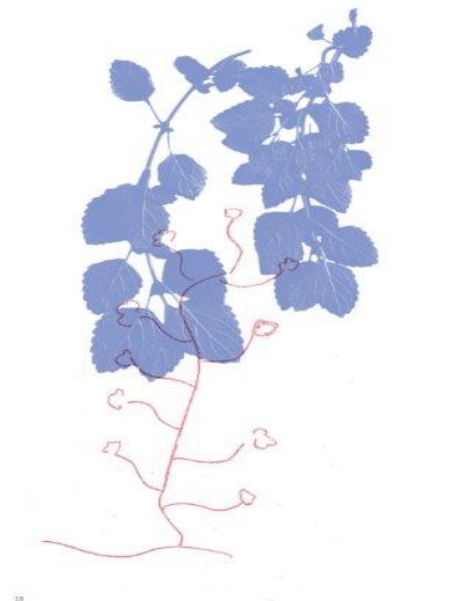
RESULTATS I CONCLUSIONS

PUBLICACIÓ

DOLORS, REMEIS I CURES

Generalitat de Catalunya **tettham**

DOLOR(S) dolor / ਦਰਦ / جال / pain / Yeyaw patiment / पीड़ा / غصه / कलेश قيرحيل / sufrimiento

Què entenes per dolor? Qualsevol experiència desagradable ens alarma?
Cada persona, comunitat... entén el mateix?
Qui té el poder de narrar el dolor?
En quins termes és possible fer-ho?
Podem tractar el dolor sense conèixer els trets espirituals, materials, intel·lectuals o afectius sobre els que es construeix un territori, una persona?
És el dolor un constructe social i cultural?
I el dolor i l'experiència que l'envolta?
Un cos ho pot tot? Un cos pot suportar dolor quan es veu incapacat de sostenir més malestar?
És estrany que les dones migrades, aquelles sobre les que recau la cadena global de cures, tinguin les taxes de dolor més altes?
Un cos que no ha tingut la capacitat de guarir i seguir com s'esperava dins del sistema productiu, és un cos errat?
Què entenen per crònic?

REMEIS I CURES

remedios y cuidados / تاءافشرو تا جالغ
aduro ne asempa / remedies and cures
ਟਿਲਾਜ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰ / fàa ni kánu

"Totes tenim dolor. Totes estem malaltes. Ja està dit, s'ha acabat el teatre de que hi ha sanes i malaltes. Hala! El dolor ha guanyat. Ai, quin respiri Ja poden dedicar les energies a altres coses!"

Versió de Caro Novellà
Extrat de l'etnologia. Microdata transformatas para la salut.
2024. Aparentatges del projecte onogerris.

És possible que el context racista i colonial tingui efectes en l'explotació dels sabers de la salut i alienació del propi cos?

El sistema sanitari dona resposta a tot el desplegament de necessitats? On queden dissenys com la social o l'espiritual?

Quines formes tenim per afrontar el dolor?
Quins sabers ancestrals contenen fruit de les seves genealogies?

QUE EN CADA UN DE LOS

no abizan atremitatge ab abegai nu sup atneid?
atneidatitizagae areq, sortozon robot ab regui nùgle
loiq ki nenei sup zollisup ab zogrueu zoi na abizaw
zotneibheozab noz sup zollisup areq, abezineigun
zollisup y zentoliznalg zel ab zentolizadei zoi ab
obnutozo ze otneimstoge etze, zebentigien
sup el abai sup reavto areq zebentigien abiz zomH
oiquaq ortezon o atneidatitizagae abiz zomH
le zionatizetion ortezon ab atraq neq, oclugai
nu ze nolsentatizagae abiz a y abiz le, oombezab
".Jotique lab emaidotq

que en cada un de los

QUE EN CADA UN DE LOS

que en cada un de los

QUE EN CADA UN DE LOS

no abizan atremitatge ab abegai nu sup atneid?
atneidatitizagae areq, sortozon robot ab regui nùgle
loiq ki nenei sup zollisup ab zogrueu zoi na abizaw
zotneibheozab noz sup zollisup areq, abezineigun
zollisup y zentoliznalg zel ab zentolizadei zoi ab
obnutozo ze otneimstoge etze, zebentigien
sup el abai sup reavto areq zebentigien abiz zomH
oiquaq ortezon o atneidatitizagae abiz zomH
le zionatizetion ortezon ab atraq neq, oclugai
nu ze nolsentatizagae abiz a y abiz le, oombezab
".Jotique lab emaidotq

que en cada un de los

no abizan atremitatge ab abegai nu sup atneid?
atneidatitizagae areq, sortozon robot ab regui nùgle
loiq ki nenei sup zollisup ab zogrueu zoi na abizaw
zotneibheozab noz sup zollisup areq, abezineigun
zollisup y zentoliznalg zel ab zentolizadei zoi ab
obnutozo ze otneimstoge etze, zebentigien
sup el abai sup reavto areq zebentigien abiz zomH
oiquaq ortezon o atneidatitizagae abiz zomH
le zionatizetion ortezon ab atraq neq, oclugai
nu ze nolsentatizagae abiz a y abiz le, oombezab
".Jotique lab emaidotq

que en cada un de los

no abizan atremitatge ab abegai nu sup atneid?
atneidatitizagae areq, sortozon robot ab regui nùgle
loiq ki nenei sup zollisup ab zogrueu zoi na abizaw
zotneibheozab noz sup zollisup areq, abezineigun
zollisup y zentoliznalg zel ab zentolizadei zoi ab
obnutozo ze otneimstoge etze, zebentigien
sup el abai sup reavto areq zebentigien abiz zomH
oiquaq ortezon o atneidatitizagae abiz zomH
le zionatizetion ortezon ab atraq neq, oclugai
nu ze nolsentatizagae abiz a y abiz le, oombezab
".Jotique lab emaidotq

que en cada un de los

que en cada un de los

que en cada un de los

que en cada un de los

que en cada un de los

que en cada un de los

RESULTATS I CONCLUSIONS

PUBLICACIÓ

INGREDIENTS

Així com els aliments, una persona és un ésser integral, amb components biològics, psíquics, somàtics, socio-culturals, espirituals... que interactuen entre si.

Cada ingredient, té una forma, una mida, un color, una olor, té un temps de cocció específic, ha crescut en una terra, ha estat transportat a través de diferents formes de mobilitat, té seus llocs on d'un territori.

Escollir l'assí i entendre la nostra trajectòria ens ajuda a identificar patrons, paradigmes i aprenentatges no útils, i a trobar noves formes d'enfrontar el que ens passa. També ens permet veure com els nostres prejudicis i creences poden condicionar la manera com percebem la complexitat de l'altre, i com sovint limiten la nostra capacitat de comprendre i acompanyar.

Aquest exercici de consciència, que ens connecta amb el nostre espai interior, ens permet veure l'altre sense jutjar-le ni encasellar-lo en etiquetes. Ens obre la possibilitat d'aferrir mirades que escoltin de veritat, que donin suport a les seves necessitats i afavoreixin claredat, calma i un paper actiu en la seva pròpia salut, fins i tot en els moments més difícils.

"A través d'experiències sensorials com el dolor arribem a sentir la nostra pell com una superfície corpòria, com quelcom que ens manté separats dels altres, i com quelcom que media la relació entre l'interior i l'exterior, o entre el dins i el fora.

Tanmateix, així no vol dir que el dolor sigui la causa de la formació de la superfície, sino que el dolor no es pot separar de l'atribució de valor que es dona als objectes. Per tant, el dolor pot afectar la manera com els coscos s'orienten cap als altres."

Sara Ahmed

TEMPS I PRESENCIA

Per cuidar(-nos) com per cuinar, necessitem d'un somriure lent, d'una digestió que aprofiti i reaprofiti tot aliment que entra en el cos (èpistemiologia rumianta - L. Masson), d'un gest petit d'inclució, una esquema corbada que aborvi, que es sepi a mirar aquell petit man que té dins de l'olla amb cura i amor.

La cuina antiga requereix de temps. Un temps no lineal, sense ferir clar on és el principi i el final, d'anades i tornades, cap lluc en arribar. Potser era cal pensar els processos de cura als despatxos: aquesta mirada cap endavant.

Però fora de l'olla, el món de la medicina sovint marca un altre ritme: el tic-tac dels minuts semotats per pacient, la presència assistencial que condiona cada gest. Tanmateix, reusar els espais de pausa i gestos lents (donar la benvinguda quan entra a consulta, recordar la trobada, mirar-nos atentament...) permet cuidar tant el cos com la relació entre qui acompanya i qui és acompanyat, treballar amb paciència i afectar processos que no es poden forçar.

"El gest rumiant, contra todo descubrimiento, no busca novedad, sino que busca masticar, va, vuelve a pasar, para ver lo que ya estaba y no se veía.

Buscamos una observación paciente, buscamos percibir singularidades aparentemente irrelevantes. Quiero entonces, quiero y te invito a honrar los detalles pequeños, a tratar con cortesía a los más modestos detalles, porque en eso prestar atención declaramos importancia. ¿Se abre entonces usted a declarar importancia a todo lo que le rodea?"

Lucrecia Masson

ESPAI I ENTORN

No és el mateix cuinar en una cuina equipada que fer-ho a la intimitat, a la plaça. Més enllà de qualsevol reconfiguració, necessitem espais còmodes i segurs que permetin les relacions, tant interpersonalment com amb una mateixa.

Com recordava Melsé Gendri, "calut es viu sense humilitat". Així vol dir tenir accés a un habitatge digne, al poder, a la documentació, a un plat a taula, a la salut pública, a la cultura. Vol dir poder viure sense fronteres que esclouen, sense haver de fugir per guerres, explotacions o restriccions. Val dir gaudir del dret al descans, d'unes condicions laborals justes, de respirar un aire net i alimentar-se amb productes no contaminats. És, també, que la pròpia manera d'entendre el món sigui reconeguda i respectada.

Afavorir entorns que facin possible tot això -entorns saludables, justos i dignes- és tan essencial com cuidar la persona malalta. Sense consciència de vida que permetin sostenir la salut, l'atenció sanitària queda incompleta.

"La mayoría de los nuestros dolores no son producto de la biografía desafortunada d'algu sino nodes complexes que entrellacen grans quantitats d'històries i formes de vida i espais compartits. Son el resultat de viure en ciutats exposades a la violència institucional i estatal de les polítiques econòmiques de precarització: contaminació ambiental, indústria alimentària tòxica... i al patiment per la crisi d'afectes i comunitats.

Ningú pregunta per la violència que vivim?"

Vandana Shiva

"El treball és treball negre, necessita de coscos per a la mort."

Felipe Osorio

FOC

L'espiritualitat, la connecta amb allò invisible, es manifesta en tot allò que fem. "tota vida és una pràctica espiritual". El foc crema lentament, purifica, destrueix, però el mateix temps il·lumina i omple l'olla d'intencions, d'arrels i de màgia.

Sovint és aquesta interioritat i connecta la que ens dona sentit: la que ens ajuda a alinear-nos amb els nostres valors, creences i desitjos. Era fa sentir part de l'espai que ocupem, del territori que habitem o hem habitat, i ens desperta la consciència del nostre cos, del nostre ritme i del nostre estar en el món.

En una dimensió que també els professionals han de tenir present: escoltar-la, reconèixer-la i integrar-la en la seva pràctica permet cuidar no només allò visible i mesurable, sinó també el que és subtil i essencial, crear espais on les persones se sentin completament escoltades i acompanyades en la seva salut.

"Hemos sido entrenados para creer que todo lo que aceptamos se debe únicamente a nuestro propio impulso. Esto es falso porque hay una dimensión espiritual que existe en todas las cosas, como el viento, el cielo, las piedras, las aguas, y en todo lo que hacemos. Comprender que somos seres espirituales que navegamos por la vida en un mundo material nos abre a las posibilidades del descanso como práctica espiritual. Toda vida es una práctica espiritual. Gran parte de nuestra resistencia al descanso, al sueño y a la desaceleración es un problema del capital."

Tricia Hersey

BIBLIOGRAFIA

Ahmed, S. La política cultural de las emociones. Mèxic: Edinburgh University Press

Anzaldúa G. Borderlands/ La frontera. Madrid: Capitán Swing Libros Arias B.

Blandito blandito. Barcelona: cielo santo

Districte I. Ciutat Vella Cap a una salut mental intercultural i comunitària. Barcelona (Es- panya): Ajuntament de Barcelona

Echazarreta A. Aún estoy aquí. Bilbao: autoeditat

Federici S. Más enllà de la perifèria de la pell. Barcelona: Tigre de Paper Edicions Garcés M.

Un món comú. Barcelona: Tigre de Paper Edicions

Haraway DJ. Manifiesto cìborg. Madrid: Kaótica Libros

Hersey T. Rest is a resistance: a manifesto. New York: Little, Brown Spark

Las Jamaiconas. Como agua para chocolate. Recetas amores y curas antipatriarcales. Barcelona: autoeditat

Las Jamaiconas. Economías de resistencia migrante para enfrentarnos a la crisis eco-so- cial: algunos apuntes sobre las migraciones, la alimentación y la cultura. Barcelona: autoeditat;

Lorde A. Els diaris del Càncer. Figueres: Edicions Cal·lígraf Masson, L.

Epistemología rumiante. Mèxic: Pensaré Cartoneras

Michavila, P. S., Prous, E., Moya, L., Martínez, B., Plaza, M., Díaz G., G. A., Celo- rio, A. A., Baró San Frutos, C., Domínguez Ruiz, I. E., García, R. M., Rabelo, O., Amigo-Ventureira, A. M., & Guerra, I. Dolores compartidos. Madrid; Kaótica Libros

Novella C. Posología: microdosis transfeministas para la salud. Talafalla: Txalapar- ta

Roísín F. Who is wellness for?: an examination of wellness culture and who it lea- ves behind. New York (EUA): HarperWave

Saberes migrantes y Jiser. Polisemia del silencio. Barcelona: Colección Polisemias Shiva V. Qui

alimenta el món en realitat? Manresa: Tigre de Paper Edicions

Torres I. La fragilidad del cuerpo amado. Madrid: Continta me tienes

Gràcies per la vostra atenció!

*dolour,
remeis
i cures*